

Μήνυμα Παγκόσμιας Ημέρας Θεάτρου 2018 - Αραβικές Χώρες

Maya Zbib, Λίβανος

Σκηνοθέτης θεάτρου, περφόρμερ, συγγραφέας, συνιδρυτής του Θεάτρου Zoukak

Είναι μια στιγμή μέθεξης, μια συνεύρεση ανεπανάληπτη, που σε καμία άλλη λαϊκή δραστηριότητα δεν συναντάμε. Είναι το απλό γεγονός που μια ομάδα ανθρώπων μαζεύεται στον ίδιο χώρο, την ίδια στιγμή για να συμμετάσχει σε μια κοινή εμπειρία. Είναι μια πρόσκληση, που απευθύνεται σε άτομα προκειμένου να καταστούν μια συλλογικότητα, να μοιραστούν ιδέες και να οραματιστούν τρόπους να καταναείμουν το βάρος ενεργειών, που είναι αναγκαίες...να ανακαλύψουν εκ νέου με αργό ρυθμό τους ανθρώπινους δεσμούς που τους ενώνουν και να διαπιστώσουν περισσότερο ομοιότητες παρά διαφορές. Είναι το σημείο όπου μια συγκεκριμένη ιστορία χαράζει τις κατευθύνσεις... της οικουμενικότητας. Εδώ λοιπόν βρίσκεται η μαγεία του Θεάτρου: όταν η αναπάρασταση ανακτά τις αρχαϊκές της ιδιότητες.

Μέσα σε μια παγκόσμια κουλτούρα γενικευμένου φόβου για το(ν) άλλο, απομόνωσης και μοναξιάς, το να δίνεις το “παρών” και μαζί με άλλους, εδώ και τώρα και με γνώμονα το συναίσθημα παρά τη λογική, είναι μια πράξη αγάπης. Να αποφασίσεις να διαχειριστείς τον χρόνο σου μακριά από τα άμεσα οφέλη, την ατομική αυταρέσκεια των υπερμέτρα καταναλωτικών κοινωνιών μας με τους γρήγορους ρυθμούς. Να επιβραδύνεις, να στοχάζεσαι και να σκέφτεσαι από κοινού είναι πράξη πολιτική, μια πράξη γενναιοδωρίας.

Μετά από την κατάρρευση των μεγάλων ιδεολογιών και ενώ η σύγχρονη παγκόσμια τάξη, δεκαετία τη δεκαετία, βεβαιώνει την αποτυχία της, πώς άραγε μπορούμε να φανταστούμε και πάλι το μέλλον μας; Όσο η ασφάλεια και η ανακούφιση είναι το κύριο μέλημα και η προτεραιότητα στον δημόσιο λόγο που δεσπόζει, είμαστε ακόμα σε θέση να ανοίγουμε αμήχανες συζητήσεις; Μπορούμε να διασχίζουμε επικίνδυνα εδάφη δίχως τον φόβο να χάσουμε τα προνόμιά μας;

Σήμερα, η ταχύτητα της πληροφόρησης είναι πιο σημαντική από τη γνώση, τα σλόγκαν έχουν περισσότερη αξία από τις λέξεις και οι εικόνες των πτωμάτων αποθεώνονται περισσότερο από τα πραγματικά ανθρώπινα σώματα. Το θέατρο είναι εδώ για να μας θυμίσει πως είμαστε πλασμένοι από σάρκα και αίμα και πως το σώμα μας έχει βάρος. Είναι εδώ για να ξυπνά όλες μας τις αισθήσεις και να μας λέει ότι δεν χρειαζόμαστε να αντιλαμβανόμαστε και να καταναλώνουμε μονάχα με το βλέμμα μας. Το θέατρο είναι εδώ για να επιστρέψει στις λέξεις την εξουσία και το νόημα, να πάρει τον λόγο από τους πολιτικούς και να τον φέρει στη θέση που του αξίζει...στην αρένα των ιδεών και του διαλόγου, στο πεδίο του συλλογικού οράματος.

Χάρη στην κυριαρχία της αφήγησης και της φαντασίας, το θέατρο μας δίνει νέους τρόπους να βλέπουμε τον κόσμο και τους άλλους. Να διαμορφώνουμε έναν κοινό ανοιχτό χώρο περισυλλογής μέσα στην άγνοια που μας πνίγει και τη μισαλλοδοξία. Όταν η ξενοφοβία, η ρητορική του μίσους και η υπεροχή της λευκής φυλής επιστρέφουν αβασάνιστα ξανά στο τραπέζι και εκατομμύρια ανθρώπους σε όλη την υφήλιο, μετά από χρόνια σκληρής δουλειάς και θυσιών, τους καθιστούν επονείδιστους και τους αποτιμούν ως ανεπιθύμητους... Όταν έφηβοι, αγόρια και κορίτσια, δολοφονούνται και φυλακίζονται επειδή σήκωσαν το ανάστημά τους στην αδικία και το apartheid... Όταν παρανοϊκές δεσποτικές φιγούρες της δεξιάς επικρατούν σε ορισμένες κορυφαίες χώρες του ανεπτυγμένου κόσμου... Όταν ο πυρηνικός πόλεμος διαγράφεται σαν ένα εικονικό παιχνίδι μεταξύ των ανδρών που βρίσκονται στην εξουσία... Όταν η κινητικότητα εκπίπτει ολοένα και πιο πολύ στο επίπεδο κάποιων προνομίων, την ίδια στιγμή που οι πρόσφυγες πεθαίνουν στη θάλασσα, σε μια προσπάθεια να εισέλθουν στα ψηλά κάστρα των απατηλών ονείρων, την ίδια, όμως, στιγμή που όλο και περισσότερα τείχη ορθώνονται... Πού θα αμφισβητήσουμε τον κόσμο μας όταν η πλειονότητα των μέσων ενημέρωσης έχει ξεπουληθεί; Πού αλλού από την οικειότητα που αποπνέει το θέατρο, είμαστε σε θέση να σκεφτούμε ξανά την ανθρώπινη φύση μας, να συλλάβουμε μια νέα παγκόσμια τάξη... συλλογικά, με αγάπη και συμπόνια αλλά και με μια αντιπαράθεση εποικοδομητική με βάση τη νοημοσύνη, την ανθεκτικότητα και τη δύναμη.

Προερχόμενη από αραβική περιοχή, θα μπορούσα να μιλήσω για τις δυσκολίες που συναντούν οι καλλιτέχνες προκειμένου να ταξιδέψουν. Ωστόσο, ανήκω σε μια γενιά θεατρικών δημιουργών που νιώθουν προνομιούχοι που είναι ακόμα ορατά εκείνα τα τείχη, που οφείλαμε να γκρεμίσουμε. Αυτό μας οδήγησε στο να μαθαίνουμε να μεταβάλλουμε οτιδήποτε είναι στη διάθεσή μας και να ωθούμε ως τα άκρα τη σύμπραξη και την καινοτομία. Να κάνουμε θέατρο σε υπόγεια, στις στέγες, σε σαλόνια, μέσα σε σοκάκια και σε δρόμους, να χτίζουμε αργά και σταθερά το κοινό μας μέσα στις πόλεις, στα χωριά και στους καταυλισμούς προσφύγων. Είχαμε το πλεονέκτημα να πρέπει να τα χτίσουμε όλα από το μηδέν, μέσα στα

δικά μας πλαίσια, και να επινοήσουμε τρόπους να αντιπαρέλθουμε τη λογοκρισία, ξεπερνώντας ταυτόχρονα τις κόκκινες γραμμές και αγηγώντας τα ταμπού. Σήμερα, αυτά τα τείχη βρίσκονται αντιμέτωπα με όλους τους θεατρικούς δημιουργούς του κόσμου, καθώς ποτέ άλλοτε η χρηματοδότηση δεν υπήρξε πιο δύσκολη και η έννοια του “πολιτικώς ορθού” έχει καταστεί ο νέος λογοκριτής.

Έτσι, η διεθνής θεατρική κοινότητα, περισσότερο από ποτέ, σήμερα έχει να διαδραματίσει έναν ρόλο συλλογικό απέναντι σε όλα εκείνα τα ορατά και αόρατα τείχη που πολλαπλασιάζονται. Σήμερα, περισσότερο από ποτέ, είναι απαραίτητο να επανεφεύρουμε με δημιουργικό τρόπο τις κοινωνικές και πολιτικές μας δομές με εντιμότητα και κουράγιο. Για να αντιμετωπίσουμε τις ανεπάρκειές μας και να αναλάβουμε τις ευθύνες του κόσμου στον οποίο συμμετέχουμε.

Ως θεατρικοί δημιουργοί του κόσμου, δεν ακολουθούμε μια ιδεολογία ή έναν σύστημα που υπαγορεύει την πίστη μας, αλλά διατηρούμε από κοινού την αιώνια αναζήτηση της αλήθειας σε όλες τις μορφές της, τη διαρκή αμφισβήτηση του status quo, την πρόκληση σε σχέση με τα καταπιεστικά συστήματα εξουσίας και τελευταίο και μη εξαιρετέο, την ανθρώπινη ακεραιότητά μας.

Μετάφραση: Γιώργος Παπαγιαννάκης